

ŞEVKET BULUT VE HİKÂyecİLİĞİ

Şevket Bulut And His Narration

Dr. Ekrem KARADİŞOĞULLARI*

ÖZET

Kendi kozası içinde kendi ipeğini dokumaya çalışarak bir hayat yaşayan Şevket Bulut hayatı, hayatın acılarını çok hissettiğini, anladığını söyler. Hikâyeleri âdeta yazarın biyografileridir. Şevket Bulut hikâyelerini duyarak, acıyarak ve severek yazmıştır. Sanatta yerli malzeme kullanarak mahallilikten milliliğe geçileceğine inanan Şevket Bulut topladığı malzemeleri hikâyelerinde ustalıkla kullanmıştır. Şevket Bulut yaşadıklarını bütünüyle gözlemlemiş bir psikolog, folklorcu, sosyolog gözüyle güney(Güneydoğu Anadolu) insanının değer dünyasına ışık tutmuştur.

Çalışmamızda Şevket Bulut'un aile, eğitim ve sanat hayatı incelenmiş, Hayatının eserlerinde bıraktığı izler tespit edilmiştir. Şevket Bulut'un hikâyeciliği; hikâyelerindeki tematik çözümler ve hayata bakışıyla değerlendirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Şevket Bulut, Hayatı, Hikâyeciliği

ABSTRACT

Şevket Bulut who lives in a world of his own says that he feels and understands very much about sufferings of life. His narratives are as if his biographies. He had wrote his narratives by feeling, pitying and enjoying. He believes that it can be moved from local to national only by using domestic materials in arts. He has used the materials that he gathered masterfully in his narratives. He has enlightened the values of people of south (South Eastern Anatolian People) with his observation from a psychologist, folklorist and sociologist perspectives.

In our work, Şevket Bulut's family, education and art lives have been studied. The thing left by his whole lifetime has been seen. His narration has been evaluated with his theme analysis's in his narratives and his philosophy of life.

Keywords: Şevket Bulut, His Life, His Narration

* Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fak. Türkçe Öğretimi Bölümü Öğrt. Üyesi.

Hayatı:

Şevket Bulut 1936 yılında, babası askerde iken anneannesinin Kilis'in Abidinpaşa mahallesindeki evinde dünyaya gelir. Babasının askerlik dönüşü Kilis'in Musabeyli bucağı Gülgüman köyüne yerleşirler. 1942 yılında ikinci dünya savaşı nedeniyle babasının ihtiyat askeri olarak yeniden silah altına alınması dolayısıyla aile tekrar Kilis'e taşınır. Babası 1944 yılı sonuna kadar silah altında kalır. Babasının askerden dönmesiyle bu kez aile dedesinin köyü olan Sapkanlı'ya taşınır. Şevket Bulut ilk köy izlenimlerini bu küçük ve şirin köyde edinir. Aslında Sapkanlı köyden daha küçük bir yerleşim yeri, yani Darmık dağının gölgesinde ve Bulamaçlı köyüne bağlı sekiz on haneli bir yerleşim yeridir.

Şevket Bulut'un babası "Kefensiz Ölüler" hikâyesinde anlatılan bazı sebepler nedeniyle 1946 yılında mide kanserinden ölür. Annesi köyde kalan malları da satarak Kilis'e taşınır.

İlkokula 1946 yılında Cumhuriyet İlkokulunda başlayan Şevket Bulut 1951 yılında ilkokulu bitirir. Bundan sonra genç yaşta dul kalan annesi İslâhiye'nin Kazıklı köyünden bir orman kolcusu ile evlenir. Aile kış aylarını Kilis'te, yaz aylarını ise köyde geçirmeye başlar. Şevket Bulut ise köy yaşantısını bu köyde yaşayarak öğrenir.

Şevket Bulut İlkokulu bitirince devlet yatılı sınavlarına girer ve 1952 yılında Adana Yapı Enstitüsü'nü kazanır. Bu okulda beş yıl okuyarak 1957 yılında okulu bitirir. Bu beş yıllık yatılı öğrenimde kendi deyişiyle "Antalya-Mardin arası vilayetlerden gelen öğrencilerle aynı sıralarda oturup; aynı yemekhanede yemek yiyip; aynı yatakhane yatarlar." Şevket Bulut Anadolu insanını bu okulda okurken tanır. Okulun çok zengin bir kütüphanesi vardır. Doğu ve Batı klasiklerini bu okulda öğrenciyken okuma imkânını bulur.

Şevket Bulut yazı hayatına 1954 yılında Kilis'te haftalık olarak çıkan "Genç Kilis" gazetesinde başlar. Çocukluk ve gençlik yıllarında ise çorapçılık, köşkerlik, gazete satıcılığı, amelelik, Adana'da duvarcılık ve sıvıcılık ustalığı, fayans ve karo yapımıcılığı ve kartonpiyer işleri gibi çeşitli işlerde çalışarak hayatını kazanmaya çalışır.

1952 yılında annesi de vefat edince diğer iki kardeşi ile birlikte anneannesinin yanına sığınır. Dedesinin mesleği ise minarecilik ve taş ustalığıdır. Kendisinden iki yaş küçük olan ve okuma olanağı bulamayan Hikmet isimli kardeşi bu nedenle Kilis'te minare yapımıcılığı ile tanınmış bir usta olur. Eğer Şevket Bulut da okuyamasa o da dedesi ve kardeşi gibi iyi bir minare ustası olacaktı. Çünkü bu mesleği dedesinden epeyce öğrenmişti.

1957 yılında Adana Yapı Enstitüsü'nü bitiren Şevket Bulut 1957-1959 yılları arasında da Erzurum Tekniker okulunda okur ve oradan da inşaat teknikeri olarak mezun olur. Erzurum'da bulunduğu süre içerisinde sık sık âşıklar kahvesine gider ve burada halk şiiri geleneği hakkında ayrıntılı bilgi edinir. Okulda edebiyat derslerine Prof. Dr. Mehmet Kaplan'ın Atatürk Üniversitesi'ndeki asistanlarından biri gelmektedir. Hoca sınıfta her öğrenciyi özeti çıkarılmak üzere bir romanı ödev olarak vermiştir. Şevket Bulut'a da "İnce Memet" düşmüştür. Şevket Bulut romanı sadece özet çıkarmak maksadıyla okumaz, ayrıca tenkit ve tahlilini de yapar. Sınıfta diğer arkadaşlarına ödev olarak verilmiş romanları da kendisi inceler ve değerlendirir. Yalnız bunu yaparken bir şartı vardır. Kitaplar kendisine kalacaktır. Bu şartı kabul eden arkadaşlarından aldığı "Arkadaş", "İğreti Surat", "Uğurlu Perşembe", "Fatih – Harbiye" gibi önemli eserleri de bu vesileyle okur.

Okul bitirme stajını Sarıkamış'ta "Büyük Tünel" diye adlandırılan D.D.Y'nin o tarihte inşa ettiği tünel inşaatında yapar. Beş ay süreyle orman içerisinde doğayla baş başa kalır. Kars Sarıkamış çevresini adım adım dolaşır. Kağızman, Tuzluca, Selim gibi yerleşim bölgelerini görme imkânına sahip olur. Şevket Bulut bu dönemde yalnız doğu Anadolu coğrafyasını değil; aynı zamanda doğunun mert insanını da tanıdığını ve bunun ruhunda büyük değişikliklere sebep olduğunu; kendisindeki köklü insan sevgisinin o tarihlerde pekiştiğini ve sağlamlaştığını belirtir.

1970 yılında personel kanunu çıktıktan sonra Kahramanmaraş bayındırlık müdürlüğünde görevine devam eden Şevket Bulut, yirmi yıl boyunca Kahramanmaraş'ın bütün köylerini dolaşır. Elbistan'da üç yıl, Afşin'de iki yıl yaz-sonbahar mevsimleri sonuna kadar görevli olarak kalır. Her köyde yatar ve dost edinir. Meşhur âşıklarla tanışır. Ahmet Çıtak, Abdurrahim Karakoç, Hayati Vasfi Taşyürek, Hafız Rahmi, Bahattin Karakoç, Ali Akbaş gibi ünlü şairlerle yakınlıkları ve dostlukları olur.

1970 yılına kadar aşık tarzı şiirler yazan Şevket Bulut 1970 yılından sonra hikâye yazmaya başlar. İlk Hikâyesi "Odacı Mehmet Efendi" adıyla 1970 yılında Hareket Dergisi'nde çıkar. Fikir yönünden kendisini en çok etkileyen düşünürün Nurettin Topçu olduğunu söyleyen Şevket Bulut; Ziya Gökalp, Necip Fazıl, Mehmet Kaplan, Peyami Safa, Nihal Atsız gibi birçok düşünür ve yazarın eserlerini de incelediğini ifade eder. Batı klasiklerini okuma imkanı bulduğunu, folklor ve halk edebiyatı ile yakından ilgilendiğini, Maraş ve çevresinden yüzlerce deyim, atasözü, beddua, menkıbe, halk masalı derlediği de kendisi ve kültürünün kaynakları hakkında verdiği bilgiler arasındadır.

Şevket Bulut derlediği malzemeleri hikâyelerinde bol bol kullanma ustalığı gösterir. 1982-1986 yılları arasında Sivas Yapı İşler 16. Bölge

Müdürlüğü ile Bayındırlık İskân Müdürlüğü'nde görev yaptığı sırada Sivas'ın ilçelerinin birçoğunu dolaşır. Sivas'ın manevi havası ve zengin folklorü üzerinde çok büyük etki yapar. Kızılırmak'ın kaynağını görmek için birkaç kez Kızıldağ'a çıkar.

1986 yılında Sivas'ta 26,5 yıl devlete hizmet ettikten sonra emekliye ayrılır ve tekrar Kahramanmaraş'a döner.

Hayatı, hayatın acılarını çok derinden hissettiğini, anladığını söyleyen Şevket Bulut, hikâyelerini duyarak, acıyarak ve seyerek yazdığını söyler. Sanatta yerli malzeme kullanarak mahallilikten milliliğe geçileceğine inandığını belirten Şevket Bulut hayatta her şeyin başının sevgiden geçtiğine inanır. Topluluk karşısına çıkmaktan ve politikadan hoşlanmayan Şevket Bulut kendi kozası içinde kendi ipeğini dokumaya çalışarak bir hayat yaşar ve 17 Eylül 1996 günü son kitabı “Baharı Görmeyen Çocuklar” baskıda iken Kahramanmaraş'ta hayata gözlerini kapar.¹

Hikâyeciliği:

Edebiyata karşı olan ilgisinin halk tarzı şiirler yazmakla başladığını söyleyen Şevket Bulut'un bu ilgisi 1970 yılına kadar devam eder. Hasan Şahmaranoğlu, halk tarzında güzel şiirler yazdığını, hatta çeşitli şairlerle atışmalara girerek “taşlama ve atışma” dalında güzel örnekler verdiğini ve bu şiirlerini “Gönül Defterim” adlı bir kitapta topladığını belirtmektedir.²

1970 yılından sonra hikâyeler yazmaya başladığını söyleyen Şevket Bulut yayımlanan ilk hikâyesinin de “Odacı Mehmet Efendi” olduğunu belirtir. Ancak Abdurrahman Topalbekiroğlu “Şevket Bulut'un Hikâyeciliği ve Hikâyelerindeki Temalar” isimli yaptığı bitirme tezinde 1971 yılında yayımlanan ilk hikâye kitabı olan “Alkarısı”nda en eski tarihli öykü olarak 1966 yılında yazılmış olan “Gözleri Sulu Meryem”i göstermektedir. Bize göre ise her ne kadar “Gözleri Sulu Meryem” 1966 tarihini taşısa da yayımlanmamış olduğunu kabul etmek durumundayız ve kendisinin verdiği bilgiyi yani yayımlanmış ilk hikâye olarak “Odacı Mehmet Efendi”yi kabul etmek durumundayız.

Şevket Bulut'un hikâye kitapları sırasıyla:

- 1) Alkarısı, Hareket yayınları. 1971.
- 2) Sarı Arabalar, Hareket yayınları. 1974.
- 3) Dilek Çınarı, Türk Edebiyatı Yayınları. 1975.

¹ Bu bölümdeki bilgiler Şevket Bulut'un Hasan Şahmaranoğlu'na yazdığı 12.10.1995 tarihli özel mektubundan alınmıştır.

² Hasan Şahmaranoğlu, “Şevket Bulut'un Hikâyeleri Üzerine” , Hisar Dergisi, Ağustos.1975, sayı 140

- 4) Kefensiz Ölüler, Dergah Yayınları. 1984.
- 5) Sınırdaki Tarla, Dolunay Yayınları. 1996.
- 6) Yıkık Minare, Dolunay Yayınları.1996.
- 7) Baharı Görmeyen Çocuklar, Dolunay yayınları.1996.

Şevket Bulut'un yayımlanmış yedi hikâye kitabında toplam doksan sekiz hikâye bulunmaktadır. Kitapların yayım tarihlerine dikkatle baktığımız zaman 1975 yılına kadar üç hikâye kitabının yayımlandığını; 1975 yılı ile 1984 yılı arasında eser vermediğini; 1984'te yayımlanan "Kefensiz Ölüler"den sonra 1996 yılına kadar yine bir sessizlik dönemi geçirdiğini; ölüm yılı olan 1996 da ise üst üste üç kitabın yayımlandığına şahit oluyoruz. 1986 yılında 26,5 yıl devlet hizmetinden sonra kendi isteğiyle emekli olan Şevket Bulut 1985-1995 yılları arasında daktilonun başına oturmadığını, bu yılların bir çeşit tefekkür, bir çeşit geçmişi değerlendirme olarak geçtiğini; 12 Eylül 1980 ihtilalinin kendisinde büyük etkiler yaptığını kendi kişiliğini yeniden değerlendirme imkanını bulduğunu belirtmektedir.

Şevket Bulut'un hikâyeciliğini değerlendirirken yaşadığı hayatı hikâyelerinden ayırt edemeyeceğimiz gerçeği ortaya çıkar. Şevket Bulut, hikâyenin bizde milli bir tür olduğunu ve Dede Korkut hikâyelerine de bu açıdan bakılması gerektiği görüşündedir. Şevket Bulut, şark klasiklerindeki "Kıssalar"a bir şark hikâyesi gözüyle bakar ve Mevlana'nın Mesnevisi'nde hikâye sayabileceğimiz çok güzel örneklere rastladığını belirtir. "Kelile ve Dinme", "Gülistan" ve "Bostan"ın birer temel eser niteliğinde olduğunu; modern, hikâyeye geçmeden önce bu eserleri iyice okuyup hazmetmek gerektiğine inanır.³

Şevket Bulut kendisiyle yapılan bir söyleşide "Bize Oynaş'ın mesajını açıklar mısınız? Hikâyede neyi vurgulamak istiyordunuz?" şeklinde sorulan bir soruya sanatı ve hikâyelerinin temaları hakkında kısaca şöyle cevap verir:⁴

"Oynaş'ta her şeyden önce zamanın kötülüğünü sergilemek istedim. İslam hukukunda zinanın cezası çok ağırdır. İslamiyet taşlanarak öldürülmek gibi ağır bir cezayı koyarken; zinayı önlemek istemiştir. Türk milletinin maziden devraldığı bir suç ve ceza uygulama anlayışı vardır. Oysa Türk Ceza Kanunu'nda zina suçu basit bir hırsızlık olayıyla eş görülmüştür. Anadolu'da zina yapan bir kadın kocası ve

³ Abdurrahman Topalbekiroğlu. "Şevket Bulut'un Hikâyeciliği ve Hikâyelerindeki Temalar", Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Yayınlanmamış Bitirme Tezi. Erzurum. 1999

⁴ Eshabil Karademir, "Oynaş Yazarı Şevket Bulut'la bir Konuşma", Hisar Dergisi, Temmuz, 1977.

kardeşleri tarafından öldürülür. Oynaş'ta kadının kocası sınır insanına has kurnazlıkla, kanunlar karşısında suçlu duruma düşmeden namusunu temizlemiştir. Mayınlar buna benzer türlü oyunlara vesile olmaktadır. Her şeyden önce bunu vurgulamak istedim. Bir de şu var: Kaçakçılığın, dolayısıyla mayınların doğurduğu iktisadi ve sosyal meseleleri gözler önüne sermeye çalıştım. Mayınlar filmde noktalanmış nice aile dramına sebep olmuştur. Her gün yüzlerce insan mayında can vermekte, kaçakçılık suçundan cezaevlerini boylamaktadır. Etsiz ayaksız kalan, askerlik yaparken şehit olan erlerimiz durumlarını ilgililere duyurmak istedim.”

Bu sorudan sonra “yani siz de solcu yazarlar gibi sanatta faydadan yana mısınız?” dendiğinde, işte Şevket Bulut’un verdiği cevap:

“Dünya görüşüm, sanat anlayışım solcu yazarlara benzediğimi sanmıyorum. Bekir Yıldız da kaçakçılık sorunlarına eğiliyor. “Kaçakçı Şahan”la “Oynaş” arasında mesaj ve yorum açısından hiçbir benzerlik bulamazsınız. Önemli olan yorum ve yazarın olaya bakış tarzıdır. Her yazar kendi dünya görüşüne uygun eserler verir. Yıldız bir Marksist ben ise ruhçu ve milliyetçi bir yazarım. Milletimin ruh yapısını, eğilim ve arzularını daha iyi biliyorum. Gerçekçilik solcuların inhisarında değildir. Gerçekçilik bir akımdır. Onu herkes kullanabilir. Ruhçu ve milliyetçi bir anlayışla da gerçekçilik yapılabilir. Benim hikâyelerimde uyguladığım işte budur.”

Şevket Bulut’un hikâyelerinde işlediği temalara gelince;

Alkarısı’nda: Cahillik, evlilik, cinsellik, ihtiras, namus, inanç, örf ve adetler, kaçakçılık, sahtekarlık, Anadolu kadınının yaşantısı;

Dilek Çınarı’nda: İnanç, kutsal değerler, soyluluk, ülkenin geri kalmışlığı;

Kefensiz Ölüler’de: Ölüm Korkusu, pişmanlık, fırsatçılık, dürüstlük, rüşvet, görev bilinçsizliği;

Sınırdaki Tarla’da: Vatan sevgisi, manevi değerler, yanlış inançlar, çalışkanlık, iyilikseverlik, haksızlık, yardım severlik ve Anadolu insanının saflığı;

Yıkık Minare’de: Güneydoğu insanının gelenek görenek çizgisinde acılarını, umutlarını, inanç ve davranışlarını;

Baharı Görmeyen Çocuklar'da: Ana tema olarak Maraş olaylarını, ana temayı destekleyen yan tema olarak da namus, ihmâlkârlık, güvensizlik ve komşuluk hakkını işlemiştir.

Şevket Bulut'un hikâyelerindeki temaları sıraladıktan sonra sonuç olarak diyebiliriz ki; Şevket Bulut'un doğup büyüdüğü Kilis ve çevresinin insanıyla uzun süre yaşadığı ve görev yaptığı Kahramanmaraş ve havalisi insanının çilesini, acısını ve yoksunluklar içerisinde yaşadığı hayatı her türlü politik düşünceden uzak sade bir milliyetçilik, gerçekçilik ve ruhçuluk anlayışıyla dile getirdiği görülür. Şevket Bulut'un hikâyelerinde yaşananların ve gözlenenlerin yeri çok büyüktür. O iyi bir folklorcu gibi güneydoğu insanının değerler dünyasına ışık tutmuştur. Hikâyelerinde atasözü, deyim, halk söyleyişi, halk hikâyeleri, halk inanışları geniş bir yer tutar. Hikâyelerinin kolay okunurluğunu ve kalıcılığını da işte bu özelliklerinde aramak gerektiğine inanıyoruz.

Şevket Bulut yaşadığı yörelerin kültür kaynaklarından beslenmiş, halk kültürünü sanatçı kişiliğinin potasında eriterek bir senteze ulaşmış ve bunları yeniden halkıyla paylaşmıştır. Şevket Bulut bu düşüncesi ve yazarlığıyla Anadolu'nun kültür değerlerini hikâyelerine aksettirerek bu değerlerin yok olmasını, unutulmasını engellemiş ve gelecek kuşaklara aktarılmasında büyük bir katkıda bulunmuştur.

Bütün bu özellikleri ile Şevket Bulut'u hikâyeciliğimizdeki Ömer Seyfettin çizgisinin en başarılı isimlerinden biri olarak kabul etmek gerektiğine inancımızı bir kez daha belirtmek isteriz.

KAYNAKLAR:

Bu bölümdeki bilgiler Şevket Bulut'un Hasan Şahmaranoğlu'na yazdığı 12.10.1995 tarihli özel mektubundan alınmıştır.

ŞAHMARANOĞLU, Hasan, "Şevket Bulut'un Hikâyeleri Üzerine", Hisar Dergisi, Ağustos.1975, sayı 140.

TOPALBEKİROĞLU, Abdurrahman, "Şevket Bulut'un Hikâyeciğili ve Hikâyelerindeki Temalar", Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Yayınlanmamış Bitirme Tezi. Erzurum. 1999.

KARADEMİR, Eshabil, "Oynaş Yazarı Şevket Bulut'la bir Konuşma", Hisar Dergisi, Temmuz, 1977.